

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ઉમર અબ્દુલ સાફર સોરથિયા – વિરુદ્ધ –

ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસના કોર્ટિક કંટ્રોલ બ્યુરેયુ

ઓગસ્ટ ૬, ૧૯૯૯

[ન્યાયાધીશો – કે. ટી. થોમસ અને ડી. પી. મોહપાત્ર]

ફોજદારી કાયદો:

નાકોર્ટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫:

કલમ ૨૯ અને ૨૩ – "મેન્ફેક્સ" ગોળીઓ લઈ જતી ટ્રકને પોલીસે અટકાવી હતી – જણાવ્યું હતું કે સ્ટોક ભારતના બંદરથી વિદેશમાં એક કંપનીમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો – આરોપી એ મુખ્ય વ્યક્તિઓમાંનો એક હતો જેણે ચાર અન્ય લોકો સાથે કાવતરું ઘડ્યું હતું – પહેલેથી જ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું – માલ મોકલનાર અને માલ મેળવનાર બંને બનાવટી ચિંતાઓ હતી – આરોપી ક્લિયરિંગ એજન્સી કંપનીના અધ્યક્ષ હતા જેણે બિન-અસ્તિત્વમાં રહેલા માલવાહક વતી માલ ઉતારવાની કામગીરી દરમિયાન માલનો કબજો લીધો હતો – સાક્ષીએ એક ફોટોગ્રાફની ઓળખ કરી હતી જે આરોપીના ફોટોગ્રાફની ઓળખ કરી હતી જેણે અવરોધન સમયે કાર ચલાવી હતી અને જેણે વિચિત્ર રીતે બંધ જોઈ હતી. લોડિંગ

ઓપરેશન્સ-ઠર્ય આવા સંજોગોમાં, ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલતે આરોપી તહોમત મુક્ત કરવાનો ઇનકાર સાચો કર્યો હતો-ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩, S.૨૨૭.

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨:

કલમ ૯-આરોપી-ઓળખ-મોડ-ફોટોગ્રાફ દ્વારા ઓળખ-સ્વીકાર્યતા-સાક્ષીએ આરોપીના ફોટોગ્રાફને તે વ્યક્તિ તરીકે ઓળખાવ્યો જેને તેણે સંબંધિત સમયે જોયો હતો-આરોપી ઘોષિત ગુનેગાર ન હતો અને અદાલતે તે સંભવિતતાને ધ્યાનમાં લીધી ન હતી જેમાં આરોપીને આ રીતે જાહેર કરવાનો હતો-ઠરવ્યૂ: પુરાવાઓમાં ફોટોગ્રાફ દ્વારા ઓળખ સ્વીકાર્ય છે.

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩:

કલમ ૨૨૮ અને ૨૪૦-ચાર્જ-સ્કોપ-હેલ્ડની રચના:અદાલતે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના સંભવિત મૂલ્યમાં ઊંડાણપૂર્વક જવાની અપેક્ષા નથી-જો રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે અદાલત નિષ્કર્ષ પર આવે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હશે, તો અદાલત આરોપ ઘડવા અને સુનાવણી માટે આગળ વધવા માટે બંધાયેલી છે.

અપીલકર્તા પર નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ની કલમ ૨૯ હેઠળ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ડિસ્ચાર્જ માટેની તેમની અરજી ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી.આથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

ફરિયાદી પક્ષના જણાવ્યા અનુસાર, પોલીસે "મેન્ડ્રેક્સ"ની ગોળીઓ લઈ જતી એક ટ્રકને

અટકાવી હતી, જે એક ઉચ્ચ શક્તિ ધરાવતો માદક પદાર્થ હતો.આ સ્ટોક ભારતના એક બંદરથી વિદેશની એક કંપનીમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો.અપીલકર્તા એ મુખ્ય વ્યક્તિઓમાંની એક હતી જેણે પહેલેથી જ આરોપપત્ર દાખલ કરાવેલા અન્ય ચાર આરોપીઓ સાથે કાવતરું ઘડ્યું હતું.માલ મોકલનાર અને મોકલનાર બંને કાલ્પનિક ચિંતાઓ હતી.અપીલકર્તા ક્લિયરિંગ એજન્સી કંપનીના અધ્યક્ષ હતા, જેમણે અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા માલ મેળવનાર વતી ઓફ-લોડિંગ કામગીરી દરમિયાન માલનો કબજો લીધો હતો.પોલીસ અધિકારીએ અપીલકર્તાના ફોટોગ્રાફને તે વ્યક્તિ તરીકે ઓળખાવ્યો હતો જેને તેણે ટ્રકને અટકાવતી વખતે કાર ચલાવતી જોઈ હતી અને જે ઉતાવળમાં ઓફ-લોડિંગ કામગીરી જોઈ રહ્યો હતો.

અપીલકર્તા વતી તેણે દલીલ કરી હતી કે ફોટોગ્રાફ દ્વારા ઓળખ પુરાવાઓમાં અસ્વીકાર્ય છે.

અપીલને ફગાવી દેતા, આ અદાલતે કહ્યું:

૧. ફરિયાદી પક્ષે પોલીસ અધિકારીની અદાલતમાં સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવી પડે છે અને તેણે કોર્ટમાં આરોપીની ઓળખ કરવી પડે છે.ત્યારે જ તે મૂળ પુરાવો બની જશે.પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે આરોપ ઘડવાના તબક્કે અદાલત અપીલકર્તાની ક્લિયરિંગ ટ્રાયલને યોગ્ય રીતે ઓળખતા આવા સાક્ષીની સંભાવનાને ધ્યાનમાં લેવાથી અક્ષમ છે.આમ વિચારણા કરતી વખતે અદાલત એ હકીકતને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે કે તપાસ દરમિયાન.અપીલકર્તાનો ફોટો સાક્ષીને બતાવવામાં આવ્યો હતો અને તેણે તે વ્યક્તિની ઓળખ તે વ્યક્તિ તરીકે કરી જેને તેણે સંબંધિત સમયે જોયો હતો.એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે અપીલકર્તા ઘોષિત ગુનેગાર નથી અને આ અદાલત તે

સંભવિતતાને ધ્યાનમાં લઈ રહી નથી કે જેમાં તેને આ રીતે જાહેર કરવામાં આવશે.

(૧૧૮-એફ-જી-એચ]

અયોગ્ય રાખવામાં આવે છે.:

કર્તાર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય, (૧૯૯૪) ૩ એસસીસી ૫૬૯,

૨. અદાલતે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના સંભવિત મૂલ્યમાં ઊંડાણપૂર્વક જવાની અપેક્ષા નથી.જો રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી શકે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હશે તો અદાલત આરોપ ઘડવા અને સુનાવણી માટે આગળ વધવા માટે બંધાયેલી છે.[૧૧૯-જી)

અનુસરે છે.:-

મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય વિ. સોમનાથ થાપા, (૧૯૯૬) ૪ એસસીસી ૬૫૯,

અયોગ્ય રાખવામાં આવે છે.:-

સતીશ મહેરા વિરુદ્ધ દિલ્હી વહીવટીતંત્ર, [૧૯૯૬] ૯ SCC ૭૬૬,

૩. આ કેસમાં દલીલ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી કે કોર્ટ નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ની કલમ ૨૩ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૯ હેઠળ આરોપ નક્કી કરી શકતી નથી.ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટે અપીલકર્તાની ડિસ્ચાર્જ અરજીને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી હતી.[૧૨૦-ઇ)

=====

ફોજદારી અપીલીય ન્યાયધીકારક્ષેત્ર – ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૭૪૩ // ૧૯૯૯.

મદ્રાસ હાઈકોર્ટનીCrI.R.C. નંબર ૧૦૩ /૧૯૯૭ માં

તારીખ૨૫/૦૮/૧૯૯૮ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી

આર. કે. જૈન, બી. કુમાર, મહેશ અગ્રવાલ, ઋષિ અગ્રવાલ ઇ. સી. અગ્રવાલ, અતુલ શર્મા,

ત્રિવેણી પોટેકર અને અચાઝ ખાન – અપીલકર્તા માટે.

કે. સી. કૌશિક અને ડી. એસ. મેહરા –પ્રતિવાદીઓ માટે

અદાલતનો ચુકાદો ન્યાયાધીશ-થોમસ, જે.

રજા આપવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાનું અગાઉ રાજદ્વારી સંગઠન હતું (મોઝામ્બિક ખાતે લાઇબેરિયાના વાણિજ્ય

દૂતાવાસમાં માનદ અધિકારી) જેમાંથી બાદમાં તેને દૂર કરવામાં આવ્યો હતો.તેની પાસે

ભારતમાંથી જારી કરાયેલો પાસપોર્ટ હોવાથી તે ભારતીય નાગરિક હોવાનું કહેવાય છે.હવે તે

ચેન્નાઈની વિશેષ અદાલત સમક્ષ નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ (ટ્રંકમાં

"એનડીપીએસ એક્ટ") ની કલમ ૨૯ હેઠળ આરોપનો સામનો કરી રહ્યો છે.તેમણે ક્રિમિનલ

પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૨૭ હેઠળ ડિસ્ચાર્જ માટે ટ્રાયલ કોર્ટમાં અરજી કરી હતી, પરંતુ તે

નિષ્ફળ રહી હતી.ત્યારબાદ તેમણે વિશેષ અદાલતના આદેશને રદ કરવા માટે મદ્રાસ

હાઈકોર્ટનો દરવાજો ખખડાવ્યો હતો.હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજે વિવાદિત આદેશ મુજબ તેમની અરજી ફગાવી દીધી હતી.

૨૧-૪-૧૯૯૪ પર, સ્વાઝીલેન્ડ સામ્રાજ્યની રોયલ પોલીસે (દક્ષિણ આફ્રિકા અને મોઝામ્બિકની બાજુમાં સ્થિત) "મેન્ડ્રેક્સ"ની લગભગ ૨૦ લાખ ગોળીઓ વહન કરતી કન્ટેનર ટ્રકને અટકાવી હતી.તેમને દરેક ૧૦૦૦ ગોળીઓના પ્લાસ્ટિકના પેકેટમાં પેક કરવામાં આવ્યા હતા અને દરેક ૯ પેકેટના સ્લેબમાં કાર્ટન કરવામાં આવ્યા હતા.આ પ્રતિબંધિત વસ્તુને ઇલેક્ટ્રિક ઝોબ્સના પેકેટમાં છુપાવવામાં આવી હતી.મેન્ડ્રેક્સ એક ઉચ્ચ શક્તિ ધરાવતો માદક પદાર્થ છે, જેનું રાસાયણિક નામ "મેથાકવાલોન"છે.પકડાયેલા પદાર્થનો નોંધપાત્ર જથ્થો પ્રતિબંધિત હોવાથી, વિવિધ નાર્કોટિક કંટ્રોલ બ્યુરોને સંદેશાઓ મોકલવામાં આવ્યા હતા.આખરે એવું જાણવા મળ્યું કે આ જથ્થો ભારતમાં ચેન્નાઈ બંદરથી મેસર્સ કે. જે. એક્સપોર્ટ્સ, ૩૬ સેવનથ સ્ટ્રીટ, શાસ્ત્રી નગર, ચેન્નાઈ-૨૦ના નામે મોકલવામાં આવ્યો હતો અને તે સ્થળ દક્ષિણ આફ્રિકામાં મેસર્સ ડાયનેમિક ઇલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ, એનફે (દક્ષિણ આફ્રિકા) નામની કંપની તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું.તપાસ બાદ ચાર વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.૧. અરીબ કે. પટેલ,૨. વાય. વી. નાગરાજ,૩. જી. એન. વેણુગોપાલ. એમ. અરુમુગમ-એનડીપીએસ કાયદાના વિવિધ ગુનાઓ હેઠળ.

ત્યારબાદ તપાસ એજન્સીને ઉપરોક્ત મેન્ડ્રેક્સ અને તેની સાથે અપીલકર્તાના જોડાણ વિશે થોડી વધુ માહિતી મળી.તેમણે સંહિતાની કલમ ૧૭૩ (૮) હેઠળ આ મામલે વધુ તપાસ કરવા માટે વિશેષ અદાલત પાસેથી પરવાનગી મેળવી હતી.આવી તપાસમાં તપાસ અધિકારીને જાણવા મળ્યું કે અપીલકર્તા એ મુખ્ય વ્યક્તિઓમાંની એક હતી જેણે પહેલેથી જ આરોપપત્ર દાખલ કરાવેલા અન્ય ચાર આરોપીઓ સાથે કાવતરું ઘડ્યું હતું.ત્યારબાદ અપીલકર્તાને પણ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૨૯ હેઠળ ગુના માટે તેમની સાથે રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો.

પૂર્વ-આરોપ મુક્તિ માટેની અરજીના સમર્થનમાં અપીલકર્તાએ ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અન્ય બાબતોની સાથે દલીલ કરી હતી કે સંહિતાની કલમ ૧૮૮ હેઠળ કોઈ મંજૂરી મેળવવામાં આવી નથી.તે અરજીને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી અને વિદ્વાન વકીલે, અમારા મતે, દલીલો દરમિયાન આ અદાલતમાં તે અરજી ઉભી કરી ન હતી.

અપીલકર્તા દ્વારા ઉચ્ચ અદાલત અને આ અદાલતમાં સેવામાં મૂકવામાં આવેલા બે દસ્તાવેજો આ પ્રમાણે છે:

(૧) ઓગસ્ટ, ૧૯૬૬માં મોઝામ્બિક પોલીસ દ્વારા સંબોધવામાં આવેલો પત્ર.

(૨) ૩-૪-૧૯૯૭ના રોજ દક્ષિણ આફ્રિકાની પોલીસ સેવા દ્વારા મોકલવામાં આવેલા એક

ફેક્સ સંદેશમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અપીલકર્તાને પ્રતિબંધિત માલ સાથે જોડવા

માટે અત્યાર સુધી કોઈ સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં આવી નથી.

ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાની અરજીને ટકાવી રાખવા માટે તેમાંથી કોઈ પણ દસ્તાવેજ સ્વીકાર્યા ન હતા.અમને પણ તે બે સંદેશાવ્યવહારના આધારે વિવાદમાં કોઈ બળ મળ્યું નથી, કારણ કે, તેઓએ માત્ર તે જ ખુલાસો કર્યો હતો જે પોલીસને ત્યાં સુધી મળી આવેલી સામગ્રી પર લાગ્યું હતું.તે દેશોમાં પોલીસ દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવેલો આવો મત ભારતમાં તપાસ દળને યોગ્ય નિષ્કર્ષ પર પહોંચતા અટકાવી શકતો નથી, ન તો તે દેશોના પોલીસ અધિકારીઓ પોતે પણ પછીથી અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવતા અટકાવી શકે છે.

જો આરોપો સાચા હોય, તો એક નિર્વિવાદ સ્થિતિ છે કે ઉપરોક્ત પ્રતિબંધિત વસ્તુઓના સંદર્ભમાં એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ હેઠળ ગંભીર ગુનો કરવામાં આવ્યો હતો.જે વ્યક્તિઓએ ગુનો કર્યો છે તેમને સ્થાપિત કરવાનું કામ ફરિયાદી પક્ષનું છે.ચાર વ્યક્તિઓ કે જેમની સામે પહેલેથી જ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું, તેઓ નિકાસમાં

રોકાયેલા હોવાનું કહેવાય છે.આયાતના તબક્કે લોકો હોવા જોઈએ અને તેઓ કોણ હતા તે સ્થાપિત કરવાનું કામ ફરિયાદી પક્ષનું છે.તપાસમાં નીચેની હકીકતો પણ બહાર આવી હતી:

માલવાહક અને માલ મેળવનાર બંને કાલ્પનિક ચિંતાઓ છે અને આવી કોઈ કંપની ક્યારેય અસ્તિત્વમાં નહોતી.પરંતુ જે ક્લિયરિંગ એજન્સીએ અસ્તિત્વમાં ન હોય તેવા માલ મેળવનાર વતી બિલ ઓફ એન્ટ્રી રજૂ કર્યું હતું અને જેણે માલ ઉતારવાની કામગીરી દરમિયાન માલનો કબજો લીધો હતો તે મેસર્સ મિયામી ટ્રાવેલ્સ એન્ડ ટૂર્સ લિમિટેડ નામની કંપની હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તા ક્લિયરિંગ એજન્સી કંપનીના અધ્યક્ષ હતા.

ઉપરોક્ત એક ખૂબ જ ભૌતિક અને દોષિત સંજોગો છે, જે જો સ્થાપિત થાય, તો કાર્યવાહીને ઘણી દૂર લઈ જશે.

બીજી હકીકત જે ફરિયાદી પક્ષ સાબિત કરવા માંગે છે તે નીચે મુજબ છે:કન્ટેનર ટ્રક ચલાવતો ડ્રાઈવર મોઝામ્બિકથી રવાના થયો અને એનફે (દક્ષિણ આફ્રિકા) તરફ આગળ વધ્યો પરંતુ રસ્તામાં શ્રી આલ્બર્ટ મખતશાવા (જે રોયલ સ્વાઝીલેન્ડ પોલીસ દળના નિરીક્ષક હતા) ની બનેલી પોલીસ ટુકડી દ્વારા ૨૧-૪-૧૯૯૪ પર લોમાહાશા બોર્ડરપોસ્ટ પર વાહનને અટકાવવામાં આવ્યું હતું.તે ઇન્સ્પેક્ટરે દક્ષિણ આફ્રિકાના પોલીસ કમિશન સમક્ષ શપથ પર નિવેદન આપ્યું છે.નિવેદનનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"જ્યારે અમે નોંધણી નંબર HBZ ૭૨૮ T સાથે ટ્રકમાંથી ઝલોબ્સ વચ્ચે છુપાયેલા મેન્ડ્રેક્સ ધરાવતા બોક્સને ઉતારવામાં વ્યસ્ત હતા, ત્યારે મેં જોયું કે એક કાળી કાર પોલીસ સ્ટેશનની સામેની દુકાન પર યુ-ટર્ન લઈ રહી હતી. વાહન સરહદ ચોકી તરફ પાછું જઈ રહ્યું હતું અને ડ્રાઈવર (એક ભારતીય પુરુષ જે કારમાં એકલો હતો) અમે શું કરી રહ્યા હતા તે તરફ ઉત્સુકતાથી જોઈ રહ્યો હતો. મને બરાબર યાદ નથી કે તે કેવા પ્રકારની કાર ચલાવી રહ્યો હતો, તે કાં તો મર્સિડીઝ બેન્ઝ અથવા બીએમડબલ્યુ સેડાન હતી, પરંતુ તેનો રંગ કાળો હતો.

તે તબક્કે અમારી પ્રવૃત્તિઓ પ્રત્યે ડ્રાઈવરની જિજ્ઞાસાને કારણે, મેં કાળી કાર રોકવા માટે ટેલિફોનિક રીતે બોર્ડરપોસ્ટ ગેટનો સંપર્ક કર્યો કારણ કે હું ડ્રાઈવરની પૂછપરછ કરવા માંગુ છું. સરહદ ચોકી પોલીસ સ્ટેશનથી ૧૨૦ મીટર દૂર છે.

ભારતીય પુરુષને સરહદ ચોકી પર રોકવામાં આવ્યો હતો અને તેને સરહદ ચોકીના કર્મચારીઓના એક સભ્ય દ્વારા મારી પાસે લાવવામાં આવ્યો હતો. મેં આ ભારતીય પુરુષને તેની જિજ્ઞાસા વિશે પૂછ્યું અને તેણે મને કહ્યું કે તે ખરેખર મોઝામ્બિકથી દુકાન પર કોઈને શોધવા માટે આવી રહ્યો હતો જેને તે મળવાનો હતો, પરંતુ આ વ્યક્તિ દેખાયો નહીં. તેણે મને એમ પણ કહ્યું કે તે લાઇબેરિયાના રાજદ્વારી છે અને તે મોઝામ્બિકમાં રહે છે. તે મને ખૂબ જ નર્વસ પણ લાગતો હતો. હું આનાથી મૂંઝવણમાં હતો કારણ કે આ માણસ ભારતીય હતો અને મેં તેનો પાસપોર્ટ માંગ્યો હતો. તેમણે મને તેમનો પાસપોર્ટ આપ્યો અને તેની સામગ્રીએ પુષ્ટિ કરી કે તે લાઇબેરિયા પ્રજાસત્તાક દ્વારા જારી કરાયેલ રાજદ્વારી પાસપોર્ટ હતો. મને તે માણસનું નામ કે અટક યાદ નથી.

પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા પ્રકાશિત થયેલ આગામી સંજોગો એ છે કે અપીલકર્તાનો ફોટો બાદમાં શ્રી આલ્બર્ટ મખત્શ્વાને બતાવવામાં આવ્યો હતો અને તેણે ફોટામાં તે આકૃતિને તે વ્યક્તિ તરીકે ઓળખી હતી જેને તેણે ટ્રકને અટકાવતી વખતે કાર ચલાવતી જોઈ હતી.

એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પુરાવાઓમાં ફોટો દ્વારા ઓળખ અસ્વીકાર્ય છે અને તેથી તેનો ઉપયોગ કરી શકાતો નથી. અમારા ધ્યાનમાં એવી કોઈ કાનૂની જોગવાઈ લાવવામાં આવી નથી જે આવા પુરાવાની સ્વીકાર્યતાને અવરોધે. જો કે, વિદ્વાન વકીલે કર્તાર સિંહ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય (૧૯૯૪ (૩) એસ. સી. સી. ૫૬૯) માં બંધારણીય બેન્ચના અવલોકનો તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું હતું, જેણે આતંકવાદી અને વિઘટનકારી પ્રવૃત્તિઓ (નિવારણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૭ની કલમ ૨૨ને રદ કરી હતી.

તે જોગવાઈ દ્વારા ફોટોગ્રાફના આધારે આતંકવાદી કેસમાં ઘોષિત ગુનેગારની ઓળખ સંબંધિત સાક્ષીના પુરાવાને પરીક્ષણ ઓળખ પરેડના પુરાવા જેટલું જ મૂલ્ય આપવામાં આવ્યું હતું. આ કોર્ટે તે સંદર્ભમાં અવલોકન કર્યું:

"જો ફોટોગ્રાફના આધારે ઓળખ સંબંધિત પુરાવાનું મૂલ્ય પરીક્ષણ ઓળખ પરેડના પુરાવા જેટલું જ હોવાનું માનવામાં આવે, તો અમને લાગે છે કે શંકાસ્પદ વ્યક્તિઓને

નુકસાન પહોંચાડવા માટે ઘોર અન્યાય થઈ શકે છે.તેથી, અમે આ જોગવાઈને રદ કરવા તરફ વલણ ધરાવીએ છીએ અને તે મુજબ અમે કાયદાની કલમ ૨૨ ને રદ કરીએ છીએ.

વર્તમાન કેસમાં ફરિયાદી પક્ષ એવું નથી કહેતો કે જ્યારે શ્રી મખતશ્વાને ફોટોગ્રાફ બતાવવામાં આવ્યો હતો ત્યારે તેઓ તેમની ઓળખ રજૂ કરશે.ફરિયાદી પક્ષે કોર્ટમાં સાક્ષી તરીકે તેની તપાસ કરવી પડે છે અને તેણે કોર્ટમાં આરોપીની ઓળખ કરવી પડે છે.ત્યારે જ તે મૂળ પુરાવો બની જશે.પરંતુ તેનો અર્થ એ નથી કે આ તબક્કે અદાલત સુનાવણી દરમિયાન અપીલકર્તાને યોગ્ય રીતે ઓળખતા આવા સાક્ષીની સંભાવનાને ધ્યાનમાં લેવાથી અક્ષમ છે.આમ વિચારણા કરતી વખતે અદાલત એ હકીકતને ધ્યાનમાં લઈ શકે છે કે તપાસ દરમિયાન અપીલકર્તાનો ફોટો સાક્ષીને બતાવવામાં આવ્યો હતો અને તેણે તે વ્યક્તિની ઓળખ તે વ્યક્તિ તરીકે કરી હતી જેને તેણે સંબંધિત સમયે જોયો હતો.એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે અપીલકર્તા ઘોષિત ગુનેગાર નથી અને અમે તે સંભવિતતાને ધ્યાનમાં લઈ રહ્યા નથી કે જેમાં તેને આ રીતે જાહેર કરવામાં આવશે.તેથી એક અલગ સંદર્ભમાં કર્તાર સિંહમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો અપીલકર્તાને કોઈ ઉપયોગી નથી.

વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર. કે. જૈને દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તા સામેના સંજોગો, જો સાબિત થાય તો પણ, તે સાબિત કરી શકશે નહીં કે તે ઉપરોક્ત માલની નિકાસ કરવાના ગુનાહિત કાવતરામાં સામેલ હતો.અમે આ બાબતમાં વિદ્વાન સલાહકાર સાથે સહમત નથી.અમે આ તબક્કે તે પાસાને વિસ્તૃત કરવા માંગતા નથી જેથી તે અંતિમ નિષ્કર્ષ પર અસર કરી શકે.

એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ એ કોઈપણ વ્યક્તિની સજા સાથે સંબંધિત છે જે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન કરીને ભારતમાં આયાત કરે છે અથવા ભારતમાંથી નિકાસ કરે છે અથવા માદક દ્રવ્યો અને મનોદૈહિક પદાર્થોનું પરિવહન કરે છે. કલમ ૨૯ આ રીતે વાંચે છે:

"ઉશ્કેરણી અને ગુનાહિત કાવતરું માટે સજા. –

(૧) જે કોઈ આ પ્રકરણ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો કરવા માટે ગુનાહિત કાવતરામાં મદદ કરે છે અથવા પક્ષકાર છે, તે, આવા અપરાધને આવા ઉશ્કેરણીના પરિણામે અથવા આવા ગુનાહિત કાવતરાના અનુસરણમાં કરવામાં આવે કે નહીં, અને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૬માં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, તે ગુના માટે આપવામાં આવેલી સજા સાથે સજાપાત્ર રહેશે.

(૨) કોઈ વ્યક્તિ આ કલમના અર્થમાં ગુનો કરવા માટે ગુનાહિત કાવતરામાં મદદ કરે છે અથવા પક્ષકાર છે, જે ભારતમાં ભારતની બહાર અને બહારના સ્થળે કોઈ પણ કૃત્ય કરવા માટે ગુનાહિત કાવતરામાં મદદ કરે છે અથવા પક્ષકાર છે.

((ક) જો ભારતમાં આચરવામાં આવે તો તે ગુનો ગણાશે; અથવા

(બી) આવા સ્થળના કાયદા હેઠળ, નાર્કોટિક ડ્રગ્સ અથવા સાયકોટ્રોપિક પદાર્થોને લગતા ગુના છે, જે તેને આ પ્રકરણ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના તરીકે રચવા માટે જરૂરી કાનૂની શરતો સમાન અથવા સમાન હોય, જો તે ભારતની અંદર કરવામાં આવે તો.

તે સારી રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે આરોપ ઘડવાના તબક્કે અદાલત રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના સંભવિત મૂલ્યમાં ઊંડાણપૂર્વક જવાની અપેક્ષા રાખતી નથી.જો રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી શકે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હશે તો અદાલત આરોપ ઘડવા અને સુનાવણી માટે આગળ વધવા માટે બંધાયેલી છે.

વિદ્વાન વકીલે સતીશ મહેરા વિરુદ્ધ દિલ્હી વહીવટીતંત્ર (૧૯૯૬ (૯) એસસીસી ૭૬૬) માં આ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.તે તેમાં યોજાયો હતો:

"જ્યારે ન્યાયાધીશને એકદમ ખાતરી હોય કે કેસ દોષિત ઠેરવવામાં સમાપ્ત થવાની કોઈ સંભાવના નથી, ત્યારે અદાલતનો મૂલ્યવાન સમય માત્ર ભવિષ્યની તારીખે નિષ્કર્ષ જાહેર કરવાની પ્રક્રિયા ઔપચારિક રીતે પૂર્ણ કરવાના હેતુથી સુનાવણી હાથ ધરવા માટે બગાડવો જોઈએ નહીં.અમે ધ્યાન રાખીએ છીએ કે ભારતની મોટાભાગની સેશન્સ અદાલતો કામના ભારે દબાણ હેઠળ છે.જો સત્ર ન્યાયાધીશને લગભગ ખાતરી હોય કે સુનાવણી માત્ર નિર્રર્થક કવાયત અથવા સમયનો બગાડ હશે, તો સંહિતાની કલમ ૨૨૭ ના તબક્કે જ કાર્યવાહીને કાપી નાખવાની અથવા રદ કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે.(પરિચ્છેદ ૧૫)

વર્તમાન ચોક્કસપણે એવો કેસ નથી કે જ્યાં ઉપરોક્ત ગુણોત્તર ન્યાયી રીતે લાગુ કરી શકાય.મહારાષ્ટ્ર રાજ્યમાં આ અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ.વિ. સોમનાથ થાપા અને ઓરસ.{૧૯૯૬ (૪) એસ. સી. સી. ૬૫૯} એ આ રીતે ધાર્યું છે:

"જો રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી શકે કે ગુનો કરવો એ સંભવિત પરિણામ છે, તો આરોપ ઘડવા માટેનો કેસ અસ્તિત્વમાં છે.તેને અલગ રીતે કહીએ તો જો અદાલત એવું વિચારે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હશે તો તે આરોપ નક્કી કરી શકે છે, જોકે દોષિત ઠેરવવા માટે નિષ્કર્ષ એ હોવો જરૂરી છે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો છે.તે સ્પષ્ટ છે કે આરોપની રચનાના તબક્કે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના સંભવિત મૂલ્યમાં જઈ શકાતું નથી; ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલી સામગ્રીને તે તબક્કે સાચી તરીકે સ્વીકારવી પડશે.(પરિચ્છેદ ૩૨)

આ કેસમાં દલીલ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી કે કોર્ટ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૨૩ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૯ હેઠળ આરોપ નક્કી કરી શકતી નથી. ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટે તે સંબંધમાં અપીલકર્તાની અરજીને યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી હતી.તેથી અમે આ અરજીને નકારી કાઢીએ છીએ.એવું કહેવાની જરૂર નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ હાઈકોર્ટ દ્વારા વિવાદિત આદેશમાં અથવા આ ચુકાદામાં અમારા દ્વારા કરવામાં આવેલા કોઈપણ અવલોકનો દ્વારા આ કેસનો નિકાલ કરશે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.